

A rákkeltő anyagok elleni védekezés és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzése.

2009. 03. hóban hatályos szöveg
(A mellékleteket lásd: www.magyarorszag.hu)

26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet

a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 88. §-ának (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján - a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1974. évi 59. ülészakán, 1974. június 24-én elfogadott 139. számú Egyezményben foglaltakkal összhangban - az érintett miniszterekkel egyetértésben a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről a következőket rendelem el:

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A rendelet célja

1. § E rendelet célja, hogy a kockázatok minimálisra csökkentésével elősegítse a munkavállalók védelmét a rákkeltő vagy mutagén anyagok okozta foglalkozási eredetű egészségkárosodásokkal, illetve daganatos megbetegedésekkel szemben. Ahol a jelen rendelet rákkeltő anyagot említ, azon mutagén anyagot is érteni kell.

Fogalom meghatározások

2. § E rendelet alkalmazásában

a) *rákkeltő anyag*:

aa) az 1. számú mellékletben felsorolt anyag,

ab) az a készítmény, amely egy vagy több - az aa) pontban meghatározott - anyagot tartalmaz, és ezen összetevő(k) koncentrációja alapján (a koncentrációt a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos eljárás szabályairól szóló miniszteri rendelet alapján kell meghatározni) a készítmény az 1. vagy a 2. karcinogén kategóriába tartozik,

ac) a 2. számú mellékletben meghatározott eljárás során felszabaduló vagy alkalmazott, az 1. számú mellékletben szereplő anyag vagy ilyen anyagot az ab) pontban meghatározott koncentrációban tartalmazó készítmény,

ad) bükkfa-, tölgyfa-, egyéb keményfapороk, illetőleg keményfapороkat tartalmazó fapороk [a továbbiakban aa)-ad) pontok együtt: rákkeltő];

b) *expozíció*: a munkahelyen jelen lévő rákkeltő(k) hatásának való kitettség, amely a munkavállalót - az adott munkakörnyezeti tényező ellen védelmet nyújtó egyéni védőfelszerelés nélkül - éri; a munkahely légtérében az expozíció mennyiségi meghatározására az expozíciós koncentráció és az expozíciós idő szorzata szolgál;

c) *expozíciós idő*: a munkavállaló által a rákkeltővel szennyezett munkatérben eltöltött napi, heti, éves időtartam;

d) *expozíciós koncentráció*: az a munkahelyi légtérszennyezettség, amelyben a munkavállaló egyéni védőeszközök viselése nélkül végez munkát. Az expozíciós koncentráció munkahelyen megengedett értékeit külön jogszabály tartalmazza;

e) *expozíciós út*: az az út és/vagy mód, amelyen át, illetve ahogy a rákkeltő a munkavállaló szervezetébe jut [belégzéssel tüdőbe, kiüledéssel vagy érintkezéssel a bőrön át, baleset esetén egyéb módon (pl. a száj nyálkahártyán át)];

f) *terhelés*: a munkavállaló szervezetébe jutó rákkeltő mennyisége, dózisa függetlenül attól, hogy milyen expozíciós úton jutott a szervezetbe;

g) *orvosi vizsgálat*: a külön jogszabály szerint a foglalkozás-egészségügyi szolgálatok vagy szakellátó helyek, illetve az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Intézet (a továbbiakban: OMFI) által, valamint ezek kérésére végzett orvosi, szakkonziliáriusi, illetőleg diagnosztikai vizsgálat;

- h) biológiai vizsgálatok:* biológiai monitorozás, citogenetikai vizsgálat, tumor-marker meghatározás;
- i) citogenetikai vizsgálat:* emberi szervezetben a rákkeltők által okozott sejt- vagy molekuláris szinten megjelenő, a sejtek programjában bekövetkezett változásokat jelentő mutációk kimutatására alkalmas vizsgálat;
- j) tumor-marker vizsgálat:* egyes szervek daganatos megbetegedése esetén a vérben megjelenő, jellemző anyagok kimutatása, illetve mennyiségének meghatározása;
- k) egyéni kockázati szint:* foglalkozási eredetű daganatos megbetegedésnek egy adott munkavállalót érintő előfordulásának valószínűsége;
- l) populációs szintű kockázat:* foglalkozási eredetű daganatos megbetegedéseknek egy meghatározott népességcsoportban való előfordulásának valószínűsége;
- m) határérték:* az az eltűrhető legmagasabb kockázati szint, amely a munkatér eltűrhető szennyezettségi szintjével fejezhető ki (jele: MK, mértéke: mg/m³) a külön jogszabályban meghatározottak szerint. A határérték 8 órás referencia időre vonatkozik;
- n) eltűrhető szennyezettség:* az a koncentráció, amelyben a rákkeltő okozta daganatos megbetegedés kockázata valószínűleg nem nagyobb, mint 1:10⁵ (10 mikrorizikó);
- o) dekontaminálás:* a rákkeltő szennyeződés hatástalanítása vagy eltávolítása;
- p) EU-szám:* az egészségügyi miniszternek az Európai Unióban osztályozott veszélyes anyagok jegyzékéről szóló rendeletében az EINECS vagy az ELINCS számmal megegyező szám;
- r) egészségkárosító kockázat:* a munkahelyi légtérben lévő szennyező anyag koncentrációja meghaladja a határértéket, vagy határérték hiányában a munkáltató által végzett kockázatbecslés az eltűrhetőnél - 1:10⁵ szintűnél - nagyobb kockázatot jelez;
- s) mutagén anyag:*
- sa)* amely beléggzéssel, szájon át, a bőrön, a nyálkahártyán keresztül vagy egyéb úton a szervezetbe jutva genetikai károsodást okoz vagy megnöveli a genetikai károsodások gyakoriságát;
- sb)* az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról szóló 41/2000. (XII. 20.) EüM-KöM együttes rendelet 1. számú mellékletének 30. pontjában felsorolt anyag, anyagcsoport, illetve készítmény;
- sc)* a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet 2. számú melléklete „A” részének 8. pontjában felsorolt készítmény.

A rendelet hatálya

- 3. §** (1) E rendelet hatálya kiterjed - a (3) bekezdésben foglaltak kivételével - az Mvt. alapján történő szervezett munkavégzésre, amelynek során a munkavállaló rákkeltőknek van vagy lehet kitéve.
- (2) E rendelet előírásait a munkavégzés hatókörében tartózkodó személyekre is alkalmazni kell.
- (3) E rendelet hatálya nem terjed ki
- a)* az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény hatálya alá tartozó tevékenységekre, illetve tevékenységet végző személyekre, továbbá
- b)*

MUNKÁLTATÓ KÖTELEZETTSÉGEI

Kockázatbecslés és -meghatározás

- 4. §** (1) Minden olyan tevékenység esetében, amelynek során feltételezhető a munkavállaló rákkeltővel történő expozíciója, a munkáltató köteles kockázatbecslést végezni, így
- a)* a veszélyt azonosítani,
- b)* elemezni az expozíció-hatás összefüggést,
- c)* expozíció becslést végezni,
- d)* értékelni a kockázatot (minőségileg jellemezni vagy mennyiségileg meghatározni).
- (2) A kockázatbecslés szakszerű és pontos végrehajtása érdekében a munkáltató gondoskodik
- a)* a rákkeltők azonosításáról,
- b)* a rákkeltők koncentrációjának a légzési zónában (személyi, teljes műszakos mintavétellel) történő méréséről,
- c)* a munkavállaló bőrébe vagy bőrén át a munkavállaló szervezetébe felszívódó rákkeltő mennyiségének becsléssel történő meghatározásáról,

d) külön jogszabályban meghatározott anyagok esetében biológiai monitorozás elvégzéséről (a szervezetbe jutott rákkeltők mennyiségének, a dolgozó vegyi anyaggal történt terhelésének becsléséről),

e) szükség esetén, a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosának javaslatára citogenetikai vizsgálat elvégzéséről,

f) a tevékenység során az 5. § (8) bekezdésében meghatározott munkaidő szerinti foglalkoztatásról,

g) a tevékenységhez minimálisan szükséges munkavállalói létszám meghatározásáról.

(3) A munkáltató - amennyiben az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség (a továbbiakban: OMMF) területileg illetékes munkavédelmi felügyelősége (a továbbiakban: munkavédelmi felügyelőség) indokolt esetben nem ír elő nagyobb gyakoriságot - a kockázatbecslést legalább kétévenként megismételteti. A honvédelemért felelős miniszter irányítása alá tartozó minisztérium (a továbbiakban: HM) és a Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) alárendeltségébe tartozó katonai szervezeteknél az MH szakhatóságai - a munkavédelmi felügyelőség tájékoztatása mellett - jogosultak a kockázatbecslés elrendelésére.

(4) A kockázatbecslést meg kell ismételni minden olyan változás esetében, amely hatással lehet a munkavállalók rákkeltővel történő expozíciójára.

(5) A kockázatbecslést, illetőleg a kockázatkezelésre vonatkozó intézkedéseket írásban kell dokumentálni. A HM és az MH vonatkozásában a szolgáltatott adatok titokvédelmét a munkavédelmi felügyelőség biztosítja, melyet az adatszolgáltató jogosult ellenőrizni. Ennek elmaradása esetén az adatszolgáltatást a titokvédelmi követelmények biztosításáig az adatszolgáltató felfüggesztheti.

(6) A munkavédelmi felügyelőség kérésére a munkáltató köteles a kockázatbecslés és a kockázatkezelés során birtokába jutott valamennyi adatot, információt átadni.

Kockázatkezelés, kockázatcsökkentés, rákkeltő anyag helyettesítése

5. § (1) A munkáltató a kockázatbecslés eredményétől függő kockázatkezelést (intézkedést) ír elő. A kockázatkezelés eredményességét a soron következő kockázatbecslés alkalmával vizsgálni kell.

(2) A munkahelyeken nagyobb tömegben és/vagy nagyobb gyakorisággal használt rákkeltők esetében külön jogszabály a munkahelyen kötelezően betartandó határértéket ír elő. A határértéket az expozíciós koncentráció nem haladhatja meg.

(3) Ha egyidejűleg több, határértékkel rendelkező rákkeltő, illetőleg egyéb szennyező is van a munkatérben, az eltűrhető szennyezettséget külön jogszabály szerint kell meghatározni. Az eltűrhető szennyezettség szintjét a munkatérben jelen lévő anyagok koncentrációja nem haladhatja meg.

(4) A 8-9. §-okban meghatározott esetekben, ahol az előre nem látott és az előre látható expozíciós koncentráció meghaladja a külön jogszabályban meghatározott határértékeket, munkát végezni kizárólag egyéni védőeszköz használatával lehet. A munkáltatónak ilyen esetekben fokozott egészségügyi védelmet és annak alapjául szolgáló orvosi vizsgálatokat biztosítani kell.

(5) Ha valamely rákkeltőre nincs érvényes határérték, a munkáltató köteles minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy a munkatérben a rákkeltő(k) koncentrációja a tudományos technikai színvonal mellett lehetséges legalacsonyabb szintű legyen. Határértékkel nem rendelkező rákkeltő okozta munkahelyi expozíció esetén a kockázatbecslés során, a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosának javaslatára citogenetikai vizsgálatot kell végezni.

(6) Bármely expozíciós úton (belégzés, bőrön át) egyidejűleg több rákkeltőnek a szervezetbe jutása esetén évente mérni kell az expozíciót, és becsülni kell a terhelést; a terhelés becslésére biológiai monitorozást, illetőleg citogenetikai vizsgálatot kell végezni. A belégzés okozta expozíciós koncentráció mérését, valamint a bőrön át a szervezetbe jutó rákkeltő becsült dózisát írásban dokumentálni kell.

(7) A rákkeltő okozta expozíciót a napi munkaidőre vonatkoztatva nyílt téren történő munkavégzés esetén is két évente meg kell határozni vagy meg kell becsülni. Tartósan nyílt téren rákkeltővel foglalkoztatott munkavállaló esetében a rákkeltő okozta terhelés biológiai vizsgálatokkal történő becslését is el kell végezni.

(8) Rákkeltő expozícióban foglalkoztatott munkavállaló számára a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 128. §-ának (1) bekezdése szerinti rendkívüli munkavégzés csak egyéni védelem alkalmazása mellett - a 18. § (2) bekezdésének d) pontjára is figyelemmel - rendelhető el.

(9) Rákkeltő alkalmazásakor a munkáltató köteles a munkavállaló egészségére és biztonságára a legkevésbé veszélyes feltételeket biztosítani, és azt írásban dokumentálni.

(10) Rákkeltő használata csak akkor vezethető be, ha azt műszaki okokból nem lehet célazonos, nem rákkeltő vagy kevésbé erős rákkeltővel helyettesíteni. A munkáltató a 3. számú mellékletben meghatározottak szerint írásban indokolja a munkavédelmi felügyelőségnek a rákkeltő választását, amely indoklásban fel kell tüntetni, hogy van-e célazonos, nem rákkeltő vagy kevésbé erős rákkeltő anyag, készítmény vagy eljárás. Amennyiben rendelkezésre áll nem rákkeltő vagy kevésbé erős rákkeltő, a munkáltató azt is feltünteti, hogy miért nem ezek alkalmazására kerül sor, miért nem történik meg a rákkeltő cseréje.

(11) Ha a rákkeltő alkalmazása nem igényli a szabad teret, akkor a rákkeltőt előállítani, illetőleg felhasználni csak olyan munkahelyen szabad, ahol a munkáltató olyan építményt biztosít, amely az előállított, illetve felhasznált anyag jellegének, a technológiának, az abból fakadó tisztítási, mentesítési feltételeknek, a légtechnikai követelményeknek megfelel.

(12) A munkáltató a munkavállalót írásban tájékoztatja arról, hogy rákkeltővel kívánja foglalkoztatni, vagy hogy rákkeltővel foglalkoztatja. A foglalkoztatásra vonatkozó valamennyi információt a munkáltató köteles megadni.

(13) Az (1)-(12) bekezdésben foglaltakra vonatkozó adatokat a munkavédelmi felügyelőség kérésére a munkáltató rendelkezésre bocsátja.

Populációs és egyéni kockázatcsökkentés

6. § (1) A munkahelyen a rákkeltő hatásának kitett munkavállalók számát a munka elvégzéséhez szükséges lehető legalacsonyabb szinten kell tartani. Az expozíciós idő csökkentése nem járhat együtt az expozíciónak kitett munkavállalói létszám növekedésével.

(2) Terhes nőt tilos, fiatalkorú személyt csak egyéni védőeszközök alkalmazása esetén és csak a gyakorlati képzéshez szükséges időben és mértékben lehet rákkeltővel foglalkoztatni.

(3) A foglalkozás-egészségügyi szolgálat által rákkeltő hatására különösen fogékonynak véleményezett munkavállalót nem lehet rákkeltő expozícióban foglalkoztatni.

Megelőzés és expozíciócsökkentés

7. § (1) A rákkeltő(k) gyártása és felhasználása - amennyiben ez a tudományos-technikai színvonal mellett lehetséges - zárt rendszerben, automatizált vagy azzal egyenértékű egyéb eljárással (pl. manipulátor, robottechnika) történhet.

(2) Ha zárt rendszer, illetőleg az (1) bekezdésben előírt technológiai eljárások alkalmazása műszakilag nem lehetséges, a munkáltató biztosítja, hogy a munkavállalót érő összes (napi, heti, éves) expozíció a tudományos-technikai színvonal mellett lehetséges legalacsonyabb szinten legyen, határértékkel rendelkező anyagok esetében a munkatéri rákkeltő szennyezettsége nem haladhatja meg az 5. § (2) és (3) bekezdései szerinti határértékeket.

(3) Légtechnikai eljárások útján helyi, illetőleg általános szellőztetéssel biztosítani kell, hogy az előállított, felhasznált, intermedierként, melléktermékként, szennyezőként keletkezett anyagok a munkakörnyezetet, a helyiség levegőjét és berendezési tárgyait, valamint az épületen belüli és kívüli levegőt ne szennyezzék. Az alkalmazott légtechnikai megoldások más munkahelyek munkavállalóit nem veszélyeztethetik.

(4) Rákkeltő felhasználása esetén a munkáltató köteles

a) a munkahelyen úgy korlátozni a rákkeltő mennyiséget, hogy az csak az aktuális tevékenység kivitelezhetőségéhez szükséges tömegben lehet jelen a munkahelyen,

b) az expozíciónak kitett vagy expozíciónak feltehetően kitett munkavállalók száma tekintetében a 6. § (1) bekezdése szerint eljárni,

c) a munkaidőt az 5. § (8) bekezdésében meghatározottak szerint korlátozni,

d) a munkafolyamatokat és a műszaki intézkedéseket úgy kialakítani, hogy a munkahelyen a rákkeltő(k) elkerülhető(k) vagy a munkahelyen való kiszabadulásuk a minimálisra csökkenthető legyen,

e) megfelelő helyi elszívással vagy általános szellőztetéssel a rákkeltőt a forrásnál eltávolítani oly módon, hogy egyidejűleg biztosítsa a lakosság, továbbá a környezet védelmét; a lakosság védelmét az immisziós határérték meghatározásával, illetve annak betartásával kell megvalósítani; immisziós határérték hiányában a rákkeltő kibocsátása a háttérértéket nem befolyásoló módon történhet,

f) biztosítani valamely előre nem látható eseményből vagy balesetből eredő rendellenes rákkeltő-expozíció korai kimutatására, jelzésére, illetve mérésére alkalmas eszközök, illetve módszerek alkalmazását,

g) a legkisebb kockázatot biztosító, megfelelő technológiai eljárásokat és munkamódszereket alkalmazni,

h) elsősorban műszaki, technológiai intézkedésekkel, kollektív műszaki védelmi eszközökkel, eljárásokkal az egészségkárosodást megelőzni azon a munkahelyen, ahol a munkavállaló szabályos üzemmenet, illetve üzemzavar esetében gáz, gőz, folyadék, aerosol vagy por formájában rákkeltő anyaggal érintkezésbe kerülhet, továbbá az egészséget károsító hatások megelőzéséről a munkakörülmények, a technológia, a műszaki állapot rendszeres felülvizsgálatával is gondoskodni,

i) egyéni védelmi intézkedéseket hozni, továbbá egyéni védőeszközöket alkalmazni, ha a rákkeltő okozta expozíció kollektív védelmi eszközökkel, eljárásokkal nem szorítható az eltűrhető szintre - $1:10^5$ kockázat -, vagy a határértékkel rendelkező anyagok esetében nem szorítható határérték alá,

j) szükség szerinti, de legalább hetenkénti gyakorisággal végzett tisztítással, takarítással megakadályozni a munkatér padozatán, falain, a munkatérben elhelyezett gépek, munkaeszközök, tárgyak felszínén a rákkeltő anyag felhalmozódását,

k) a munkavállalókat a 12. és 13. §-okban foglaltaknak megfelelően rendszeresen tájékoztatni,

l) figyelmeztető és biztonsági jelzésekkel megjelölni mindazon munkahelyeket, ahol a munkavállaló rákkeltő anyagok hatásának van vagy lehet kitéve; körülhatárolt munkahelyen belül figyelmeztető feliratokat kell elhelyezni az étkezés, folyadékfogyasztás, élelmiszer-tárolás és a dohányzás tilalmára vonatkozóan,

m) megfelelő védőeszközöket (légzésvédő eszköz, a teljes test védelmét biztosító védőeszköz) biztosítani a rákkeltő nagyobb mértékű expozíciójával járó előre látható események (karbantartási munkák, technológiai sor megnyitása), illetőleg vészhelyzetek (baleset, havária, katasztrófa) esetére,

n) olyan eszközöket biztosítani, amelyek lehetővé teszik a rákkeltő(k) kockázatmentes kezelését, tárolását, üzemem belüli mozgását vagy szállítását; ezen tevékenységekhez légmentesen záró, a külön jogszabály szerint felcímkézett konténereket, edényzetet kell biztosítani,

o) gondoskodni a rákkeltőt tartalmazó vagy azzal szennyezett hulladéknak a munkavállaló általi biztonságos összegyűjtését, tárolását és kiürítését szolgáló eszközökről, beleértve a légmentesen záró, tisztán, olvashatóan, a dolgozó számára érthető nyelven felcímkézett (feliratozott) edényzet használatát,

p) gondoskodni a rákkeltő közömbösítéséről, hatástalanításáról, a munkahelyi berendezési tárgyak, a munkavállalók által használt védőeszközök dekontaminálásáról vagy szükség szerint veszélyes hulladékként történő kezeléséről.

Előre nem látott veszélyhelyzet, illetve expozíció

8. § (1) A munkáltató rendkívüli helyzetekre riasztási és intézkedési terveket (baleset-elhárítási, mentési, menekülési, dekontaminálási, helyreállítási) készít, azokat a munkavállalókkal megismerteti és végrehajtásukat rendszeresen - de évente legalább egyszer - gyakoroltatja, és ennek megtörténtét írásban dokumentálja.

(2) A munkáltató írásban tájékoztatja a munkavállalót olyan előre nem látható esemény (üzemzavar) vagy vegyi baleset esetén, amelyek a munkavállaló többletterhelését, fokozott expozícióját idézték vagy idézhették elő.

(3) Az előre nem látott eseményt vagy vegyi balesetet követően a munkáltató a munkavállalót soron kívüli orvosi vizsgálatra küldi, illetőleg a terhelés becslésére a foglalkozás-egészségügyi szolgálat javaslata alapján az érintett munkavállalók citogenetikai vizsgálatát elvégzezteti.

(4) A többletterhelés és a fokozott expozíció okainak megszüntetéséig

a) csak a javítások és más szükséges munkák elvégzéséhez nélkülözhetetlen munkavállalók munkavégzése engedélyezhető az érintett térségben,

b) az a) pont alapján munkát végző munkavállalóknak a szükséges egyéni védőeszközt (védőruha, légzésvédő stb.) kell biztosítani, amit a munkavállalók kötelesek használni,

c) a munkavégzés időtartamát a védőeszköz okozta megterhelés és a védőeszköz védőképessége szerint szigorúan korlátozni szükséges,

d) az expozícióval érintett térségben csak a b) pont szerint védett munkavállalók tartózkodhatnak.

(5) A munkahely expozícióval érintett területeit a 7. § (4) bekezdés l) pontja szerint jól láthatóan, egyértelműen körül kell határolni, jelzésekkel kell ellátni, és biztosítani kell, hogy oda illetéktelen személy ne jusson be.

Előre látható veszélyhelyzet, illetve expozíció

9. § (1) Mindazon tevékenységnél, amelynél minden - a kockázat csökkentését célzó - műszaki intézkedés megtétele ellenére a munkatérben a rákkeltő koncentrációja, kiülepedő mennyisége előreláthatóan megnő (pl. karbantartás, zárt technológia megbontása), a munkáltató a munkavállalóval és a külön jogszabály szerinti munkavédelmi képviselővel történő megbeszélést követően intézkedik, hogy a munkavállalót érő expozíciós koncentráció ne haladja meg az 5. § (2) bekezdésében meghatározott mértéket. Ennek érdekében

a) biztosítja a munkát végző munkavállalónak a szükséges védőeszközt (védőruhát, légzésvédőt stb.), amelyet a munkavállaló köteles használni, továbbá

b) a munkavégzés időtartamát - a védőeszköz okozta megterhelés és a védőképesség szerint - szigorúan korlátozza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti munkavégzés helyét feltűnően meg kell jelölni, a 7. § (4) bekezdés l) pontja szerint jól láthatóan, egyértelműen körül kell határolni, jelzésekkel kell ellátni, és biztosítani kell, hogy oda illetéktelen személy ne jusson be.

Belépés a veszélyeztetett területre

10. § A munkáltató megfelelő intézkedést hoz annak biztosítása érdekében, hogy azokon a munkahelyeken, ahol a 4. § (1) bekezdése szerinti kockázatbecslés eredménye alapján a munkavállaló egészségét rákkeltő okozta egészségkárosodás fenyegeti, csak azok a munkavállalók legyenek jelen, illetve oda kizárólag azok léphessenek be, akiknek az a munkájukból vagy feladatukból adódóan kötelességük.

Személyi higiéné, egyéni védelem

11. § (1) A munkáltató valamennyi olyan tevékenység során, amely következtében a munkavállalót rákkeltő okozta egészségkárosodás érheti, köteles

a) biztosítani, hogy a munkahelyen a munkavállaló ne étkezzen, ne igyon, ne dohányozzon, kozmetikai szereket ne alkalmazzon,

b) gondoskodni arról, hogy a munkavállaló a munkahelyet csak zuhanyozás után, utcai ruhában hagyja el,

c) elegendő számú és alkalmas szociális helyiséget biztosítani, így a fekete-fehér rendszerű - a külön jogszabály szerinti „erősen szennyezett” tisztasági fokozatnak megfelelő - öltöző-mosdó-zuhanyzót, WC-t, tartózkodót az épületen belül, illetve szabadtéri telepítésű üzemben telephelyen belül; kizárólag kezeletlen fapor-expozícióval járó munkavégzés esetén a fekete-fehér rendszerű öltöző helyett az utcai ruházat védelmét biztosító (pl. műanyag, a pormentességet biztosító) ruhavédő is alkalmazható,

d) nyílt téri munkavégzés esetén megfelelően temperált tartózkodó- és pihenőhelyiséget biztosítani, a fehér öltöző, a tartózkodó- és pihenőhelyiségek rákkeltő expozíciós koncentrációja nem haladhatja meg az immissziós értéket, illetőleg immissziós érték hiányában az adott rákkeltőnek a legközelebbi településen, illetve lakóhelyi környezetben mérhető háttér-koncentrációját,

e) a munkavállalókat megfelelő minőségű és mennyiségű tisztálkodó és dekontamináló szerrel ellátni,

f) gondoskodni arról, hogy a védőeszközöket az arra kijelölt helyen és az előírt módon helyezték el; minden használat előtt ellenőrizték, biztosítsák azok hibátlanságát, védőképességük megfelelőségét és tisztaságát; továbbá köteles gondoskodni a hibás vagy nem tiszta egyéni védőeszköz - használat előtti - kijavításáról vagy cseréjéről, valamint az e pontban foglaltak teljesítésének ellenőrzéséről.

(2) Az (1) bekezdés szerinti kötelezettségekkel fölmerülő költségek nem háríthatók át a munkavállalóra.

A munkavállalók tájékoztatása és oktatása

12. § (1) A munkáltató gondoskodik a munkavállaló és a munkavédelmi képviselők - rákkeltő anyagok használatával kapcsolatos - oktatásáról és képzéséről, ennek keretében írásban - szükség esetén szóban - tájékoztatást ad a munkavállalók számára, az általuk értett nyelven

a) a rákkeltő(k) hatásairól, kockázatairól, valamint a dohányzás, az alkoholfogyasztás és az életmód okozta kockázatnövelő hatásokról és többletkockázatokról,

b) az expozíció elkerülésére és csökkentésére alkalmazandó óvintézkedésekről a munkahelyen, illetve létesítményen belül,

c) az expozíció és a kockázat csökkentésére szolgáló előírásokról,

d) az egyéni védőeszközök használatáról és viseléséről,

e) a munkavállalók magatartásáról, feladatairól baleset, havária, katasztrófa esetén,

f) havária, katasztrófa esetén a mentőszemélyzet által teendő intézkedésekről.

(2) Az (1) bekezdés szerinti oktatást - szükség szerint - rendszeresen meg kell ismételni. Meg kell ismételni az oktatást minden esetben, ha személyi hibából rákkeltő jut a munkatérbe. Az oktatás programját megváltozott kockázat esetén az új követelményeknek megfelelően módosítani kell. Az oktatást munkaidőben kell megtartani.

(3) A munkáltató tájékoztatja a munkavállalót a rákkeltőt tartalmazó berendezésekről és az azokhoz tartozó tárolókról, és gondoskodik arról, hogy a rákkeltőt tartalmazó valamennyi tartály, csomag vagy berendezés feltűnő, a dolgozó számára érthető nyelven olvasható címkével legyen ellátva, illetőleg hogy a figyelmeztető és veszélyre utaló jelzések (szimbólumok, piktogramok) szembetűnőek legyenek.

(4) A munkavállaló köteles az (1)-(3) bekezdések szerinti oktatáson részt venni és a munkáltató által meghatározott módon beszámolni, továbbá köteles betartani a munkáltató által előírt intézkedéseket.

13. § (1) A munkáltató biztosítja, hogy a munkavállaló vagy a munkavédelmi képviselők ellenőrizhessék, hogy e rendelet előírásait a munkahelyen alkalmazzák-e. A munkáltató biztosítja továbbá, hogy a munkavállalókat vagy munkavédelmi képviselőiket bevonják

a) a védőeszköz-juttatás rendjének (kiválasztás, viselés, használat) meghatározásába,

b) a 9. § (1) bekezdésében felsorolt, a munkáltató által meghatározott intézkedések előkészítésébe.

(2) A munkáltató a munkavállalókat és munkavédelmi képviselőiket a lehető leghamarabb tájékoztatja minden, a szabályos üzemmenettől eltérő expozícióról - beleértve a 9. §-ban foglaltakat is -, illetve ezek okáról és a kialakult rendellenes helyzet megszüntetésére, kijavítására tett vagy tervezett intézkedéseiről.

A munkavállalókkal folytatott tanácskozás, a munkavállalók részvétele a konzultációkon

14. § A munkáltató évente legalább egy alkalommal (pl. oktatás, képzés keretében) a jelen rendelet végrehajtásával kapcsolatos észrevételek megtételére, illetve megvitatására a munkavállalók és képviselőik részére fórumot biztosít.

VEGYES RENDELKEZÉSEK

A rákkeltő anyag expozíciójában dolgozó munkavállalók nyilvántartása

15. § (1) A munkáltató folyamatos nyilvántartást vezet azokról a munkavállalókról, akik munkavégzésük során rákkeltővel tevékenységet végeztek. A nyilvántartás tartalmazza

- a) a munkavállaló nevét,
- b) születési helyét, idejét,
- c) az expozíciót okozó rákkeltő(k) nevét,
- d) a munkavállaló napi, heti és éves expozíciós idejét, továbbá
- e) az expozíciós koncentráció mért adatait anyagonként.

(2) A munkáltató az (1) bekezdés c)-e) pontjaiban meghatározott adatokat legalább évente rögzíti a nyilvántartásban, a kiegészítést dátummal látja el, és az adatok érvényességét a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosával együtt aláírásával igazolja.

(3) A munkavédelmi felügyelője, továbbá - az (5) bekezdés keretei között - minden más olyan személy, aki felelős a munkahelyi biztonságért és egészségvédelemért, jogosult az (1) és (2) bekezdés szerinti nyilvántartásba betekinteni és az adatokat elemezni.

(4) A munkáltató a munkavállaló kérelmére rendelkezésére bocsátja az (1) és (2) bekezdés szerinti nyilvántartásnak a munkavállalóra vonatkozó adatait.

(5) A munkáltató gondoskodik arról, hogy valamennyi érintett munkavállaló, illetve munkavédelmi képviselő megismerhesse - személyazonosításra alkalmatlan módon - az (1) bekezdés c)-e) pontjai szerinti adatokat, továbbá tájékoztatást kapjon a munkavállalók számáról, az expozíciót okozó rákkeltő anyag(ok)ról, ez(ek) koncentrációjáról a munkatérben, az egy munkavállalóra jutó napi, heti, éves átlagos expozíciós időről, valamint arról, hogy hány munkavállalót ért a megengedettnél nagyobb expozíció (magasabb koncentráció és/vagy hosszabb expozíciós idő), továbbá annak okáról.

Egészségügyi ellenőrzés

16. § (1) A rákkeltő expozícióban történő foglalkoztatás előtt a munkavállaló köteles orvosi alkalmassági vizsgálaton, a rákkeltő expozícióban foglalkoztatott munkavállaló pedig köteles évenként a foglalkozás-egészségügyi szolgálat által elvégzett időszakos orvosi alkalmassági vizsgálaton részt venni. Az alkalmassági vizsgálatok rendjét külön jogszabály határozza meg. A munkavállaló orvosi alkalmassági vizsgálaton való megjelenésének lehetőségét a munkáltató biztosítja.

(2) Rákkeltő expozícióban csak a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa által egészségileg alkalmasnak véleményezett munkavállaló foglalkoztatható.

(3) Az orvosi vizsgálatért felelős foglalkozás-egészségügyi orvos a vizsgálatot követően az egyes munkavállalókra vonatkozóan előírt védő vagy megelőző intézkedésekről feljegyzést készít. Az intézkedésekről készített feljegyzést a foglalkozás-egészségügyi orvos a munkavédelmi felügyelőjének - kérelemre - bemutatja.

(4) A foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa az orvosi dokumentációban - naprakészen - nyilvántartja a rákkeltő expozícióban dolgozó munkavállaló nevét, születési helyét, idejét, legfontosabb kórtörténeti adatait, valamennyi (első, időszakos, soron kívüli és záró) orvosi alkalmassági vizsgálatának illetőleg biológiai vizsgálatának eredményét. A (3) bekezdésben meghatározott feljegyzés az orvosi dokumentáció részét képezi. Az orvosi dokumentációba kizárólag az ellenőrzést végző munkavédelmi felügyelőiség

felügyelője, illetve az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat szakfőorvosa, valamint az érintett munkavállaló tekinthet be. Az orvosi dokumentációt és a 15. § (1) bekezdése szerinti nyilvántartást úgy kell vezetni, hogy a munkavállaló rákkeltő okozta expozíciója, megterhelése és kockázata a munkavállaló munkavégzésének teljes idejére - napi bontásban - egyértelműen meghatározható legyen.

(5) Ha rákkeltő expozícióban foglalkoztatott munkavállaló esetében az időszakos orvosi alkalmassági vizsgálat a rákkeltő expozícióval összefüggésbe hozható egészségkárosodást állapít meg, a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa vagy a munkavédelmi felügyelőség felügyelője valamennyi hasonló expozícióban foglalkoztatott munkavállalóra kiterjedő soron kívüli orvosi alkalmassági vizsgálatot rendelhet el. Indokolt esetben a munkavédelmi felügyelőség kezdeményezésére az OMMF elnöke, az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Intézet (a továbbiakban: OMFI) szakvéleménye alapján valamennyi hasonló expozícióban foglalkoztatott munkavállalóra elrendelheti a soron kívüli vizsgálatot. A soron kívüli orvosi alkalmassági vizsgálat a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosának javaslatára bővíthető - a nem megengedhető expozíció, megterhelés kimutatására vagy a daganatos megbetegedés korai diagnosztizálására alkalmas - biológiai vizsgálatokkal.

(6) Az (5) bekezdés szerinti egészségkárosodás előfordulásakor a munkáltató a rákkeltő expozíció okozta kockázatokat a 4. § (1) bekezdése szerint köteles újraértékelni.

(7) A munkáltató a 4. § (1) bekezdésben előírt kockázatbecslésbe, illetve a kockázatot csökkentő védőintézkedések kidolgozásába a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosát bevonja.

(8) A foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa tájékoztatja a munkavállalót a rákkeltő expozíció okozta egészségkárosodásokról, illetve az általa végzett higiénés és alkalmassági vizsgálatok céljáról, várható eredményeiről.

Feljegyzések készítése, dokumentumok megőrzése

17. § A 18. § (1) bekezdés, illetve a 3. számú melléklet szerint elkészített bejelentést, a 15. § (1)-(2) bekezdése szerinti nyilvántartást a munkáltató, illetőleg a 16. § (4)-(5) bekezdései szerinti orvosi feljegyzést és dokumentációt a foglalkozás-egészségügyi szolgálat az expozíció utolsó napját követő 50 évig megőrzi. Amennyiben a munkáltató jogutód nélkül szűnik meg, a dokumentumokat a munkavédelmi felügyelőség részére át kell adni, amely azokat az előírt nyilvántartási ideig megőrzi.

A munkavédelmi felügyelőség tájékoztatása

18. § (1) A munkáltató minden év január 10-éig a munkavédelmi felügyelőségnek bejelenti

- a) a 3. számú melléklet 1. és 2. pontjának megfelelően a rákkeltővel végzett tevékenységeket, a tevékenység végzése során használt anyagot, készítményt, illetve eljárást,
- b) a felhasznált rákkeltőkben történő változást a 3. számú melléklet 2. pontjának megfelelően. A megismételt bejelentésnek az előző évi bejelentéshez viszonyított változásokat, illetve az év közben végzett légtérszennyezettség mérés adatait kell tartalmaznia.

(2) Soron kívül kell a munkavédelmi felügyelőséget tájékoztatni, ha

a) a tárgyévben végzett mérés a határértéket meghaladó szennyezettségre utal,

b) a rákkeltő expozíciónak kitett munkavállalói létszám megnő,

c) a munkahely méretében vagy elhelyezésében változás történt,

d) az 5. § (8) bekezdése szerinti rendkívüli munkavégzés elrendelésére került sor.

(3) A munkavédelmi felügyelőség

a) az (1) és (2) bekezdés szerint beérkezett adatokról elektronikus nyilvántartást vezet;

b) az OMMF a 18. §, valamint a 3. számú melléklet alapján bejelentett és a munkavédelmi felügyelőség által nyilvántartott rákkeltőkről, rákkeltőkkel végzett tevékenységről, és a rákkeltőkkel exponált munkavállalókról foglalkozási rák regisztert vezet;

c) az OMMF az adatokat a tárgyévet követő március 31-ig regisztrálja, elemzi és értékeli, és az erről készült tájékoztatót megküldi az OMMF, az Egészségügyi Minisztérium, valamint az Országos Tisztifőorvosi Hivatal részére, továbbá a HM által szolgáltatott adatokról készült tájékoztatót a HM részére is megküldi.

19. §

Azbesztre és vinil-kloridra vonatkozó különleges előírások

20. § (1) Azbeszttel történő munkavégzés esetén e rendelet előírásait az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló külön jogszabályban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A vinil-klorid monomerre vonatkozó különleges előírásokat az 5. számú melléklet tartalmazza.

Hatósági ellenőrzés

21. § (1) Az e rendeletben foglaltak megtartásának ellenőrzéséről a munkavédelmi felügyelőség gondoskodik.

 (2) Az (1) bekezdés szerinti ellenőrzést a munkavédelmi felügyelőség a HM, valamint az MH felügyelete alá tartozó honvédelmi intézmények vonatkozásában annak szakhatóságával, a 20. § tekintetében pedig az illetékes környezetvédelmi felügyelőséggel együttműködve látja el.

Záró rendelkezések

22. § (1) Ez a rendelet - a (2) bekezdésben foglalt kivételekkel - 2001. január 1. napján lép hatályba.

(2) A 4. § (1) bekezdésének, az 5. § (5)-(7) bekezdéseinek, a 8. § (3) bekezdésének, a 15. § (3) és (4) bekezdéseinek a citogenetikai vizsgálatokra vonatkozó rendelkezései 2003. január 1. napján lépnek hatályba.

(3) A biológiai vizsgálatok költségei a munkáltatót terhelik.

(4) A 4. § (2) bekezdés *b)* pontja szerinti határérték ellenőrzésére irányuló vizsgálatokat kizárólag

a) a Nemzeti Akkreditáló Testület által e szakterületre és a mérendő vegyi anyagok meghatározására akkreditált laboratórium, vagy

b) nemzetközi jártassági vizsgálatban írásban igazolt módon eredményesen részt vevő laboratórium, vagy

c) *a)* pont szerinti laboratórium által szervezett nemzeti jártassági vizsgálatban írásban igazolt módon eredményesen részt vevő laboratórium

végezhet. Technológiához rendelt, a munkahelyi légtér szennyezőanyag-koncentrációját folyamatosan mérő, szelektív mérési elven alapuló, szelektív meghatározást biztosító, kalibrált, telepített műszerek (berendezések) vizsgálati eredményeit, mint kiegészítő mérési adatokat figyelembe lehet venni.

(5) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) a Tanács 90/394/EGK irányelve a munka közben rákkeltő hatások veszélyének kitett munkavállalók védelméről, valamint az ezt módosító 97/42/EK irányelve és 1999/38/EK irányelve,

b) a Tanács 76/769/EGK irányelve (1976. július 27.) az egyes veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozásaira vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről, valamint az ezt módosító 97/10/EK irányelv, 97/56/EK irányelv, 1999/43/EK irányelv, 2001/41/EK irányelv, 2003/34/EK irányelv, 2003/36/EK irányelv és 2005/90/EK irányelv,

c)

d) a Tanács 78/610/EGK irányelve a tagállamoknak a vinil-klorid monomerrel terhelt munkavállalók egészségügyi védelmére vonatkozó jogi és közigazgatási rendelkezései közelítéséről,

1. számú melléklet a 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelethez

Az 1. és 2. kategóriába sorolt R 45, illetőleg R 49 számú mondattal jellemzett rákkeltők listája

2. számú melléklet a 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelethez

A rákos-daganatos megbetegedés kockázatát megnövelő eljárások, tevékenységek nem teljes körű tájékoztató jegyzéke

3. számú melléklet a 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelethez

Az OMMF területileg illetékes munkavédelmi felügyelősége részére nyújtott tájékoztatás a rákkeltő anyagokkal tevékenységet végző munkáltatókról és munkavállalókról

4. számú melléklet a 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelethez

5. számú melléklet a 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelethez

***A vinil-klorid monomer expozíció hatásának kitett munkavállalók egészségvédelmére
vonatkozó előírások***